

VI. УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЗА КОРДОНОМ

УДК 811.161.2:371.3

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УГОРЩИНІ (НА ЗАКАРПАТТІ) У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Степан Черничко, Еніке Товт

*Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
кафедра філології,
площа Кошута, 6, 90202 Берегово, Україна
тел.: 03141 42 976
ел. пошта: csistvan@kmf.uz.ua, eniko14@kmf.uz.ua*

Розглянуто історію і мовнополітичний контекст вивчення української мови як іноземної (нерідної) у період від 1939 по 1944 рр. на Підкарпатській території (сучасне Закарпаття) Угорського Королівства. Коротко представлені та аналізовані граматики, підручники української мови цього періоду.

Ключові слова: українська мова як іноземна, Закарпаття, руська мова, русинська мова.

2 листопада 1938 р. Перший Віденський арбітраж повернув до Угорщини південні рівнинні райони сучасного Закарпаття, де більшість населення становили угорці. Значно більша північна та східна частини краю, де переважно проживало слов'янське населення, знову стали частиною Угорщини внаслідок військової операції в середині березня 1939 р. [9; 37; 45].

Розпорядження прем'єр-міністра №6200 „Про впорядкування управління Підкарпатської території” було прийняте на засіданні уряду 23 травня 1939 р. І хоча питання автономії місцевого слов'янського населення протягом цього періоду розглядалося неодноразово [44; 45], цей передбачений як тимчасовий адміністративний устрій проіснував аж до весни 1944 року, коли край оголосили територією воєнних дій.

Території зі слов'янською більшістю не включили до угорської системи комітетів, їх об'єднали у спеціальне окреме адміністративне утворення з центром в Ужгороді – Підкарпатський регентський комісаріат на чолі з регентським комісаром [37: 268].

Серед перших завдань, якими опікувалася угорська влада, було й питання мови. Угорська влада поставила за мету розвиток освіти руською (українською) мовою [48: 382–383]. Накази Міністерства релігії та освіти №58701 1941 р. та №85000 від 1943 р. передбачали, що на територіях зі змішаним національним складом у державних школах з угорською мовою навчання потрібно запровадити два уроки на тиждень для вивчення мови місцевої більшості [55: 44]. У випадку Закарпаття це означало, що руську мову вивчали і в школах з угорською мовою навчання в обсязі дві години на тиждень [49: 41].

Державне управління регіоном здійснювалося згідно з наказом прем'єр-міністра №6200/1939. Цей документ серед іншого запроваджував у краї офіційну двомовність. Згідно з пунктом (1) § 11 наказу, „на території Закарпаття офіційною мовою держави є угорська та угроруська”. В абзаці (2) йдеться про необхідність „офіційного перекладу на „угроруську” мову законів” [50: 528–534]. Для практичного виконання розпоряджень про двомовність у державних установах на Підкарпатській території з

29 липня 1939 р. щонеділі почала виходити офіційна двомовна газета місцевої адміністрації „Подкарпатський Вїстник” / „Kárpátaljai Közlöny”. У часописі постанови та офіційні документи Регентського комісаріату публікували двома мовами: тексти в лівій колонці угорською, а в правій – руською мовами [45: 169].

Офіційну двомовність підтверджують також і розпорядження прем'єр-міністра №5800 та №18136 від 1939 р., згідно з якими „угроруська” (українська) мова на Закарпатті є не мовою національної меншини, а другою державною мовою. Постанова №5800 регулювала використання руської (української) мови в судочинстві [50: 544]. З осені 1939 р. угорська влада почала замість терміна „угроруська” народна мова, який часто вживали ще наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., використовувати термін „рутенська”.

Згідно з постановою військового відомства від 9 серпня 1939 р., у тих загонах, де кількість воїнів з рідною „рутенською” мовою перевищувала 50% особового складу, мовою загону була ця мова (мовою управління і далі залишалася угорська). Офіцери, які служили на Закарпатті, мали протягом року вивчити мову місцевого населення. Для цього в 1943 р. для курсантів Військової академії були видані підручники з русинської мови [51].

Службовців зобов'язували вивчити другу державну мову. Для цього відділ освіти Регентського комісаріату в 1939 р. видав навчальний посібник на 205 сторінок „Практичний посібник з угроруської мови” [53], до якого у 1940 р. з'явився і додаток [57]. Також було видано „Посібник для спілкування з руськомовним населенням” [58]. Крім цього, починаючи з 1939 р., організували курси для вивчення мови для службовців та жандармів. Для вчителів, що приїхали з інших регіонів держави і не володіли мовою місцевого слов'янського населення, організували курси для вивчення мови. Тим, хто працював у школах з неугорською мовою навчання, додатково нараховували 30 пенге в місяць [45].

Службовці мали складати іспити на знання русинської мови. Регентський комісар Міклош Козма особистим прикладом стимулював вивчення мови, а жандармам навіть пообіцяв премії за успішне оволодіння мовою місцевого населення. Сам комісар під час призначення на посаду дав обіцянку вивчити руську та румунську мови та незабаром розмовляти з рутенцями їхньою рідною мовою [56: 727]. „Працюючи з народом, чиновник має спілкуватися мовою народу, – говорив Козма. – Необхідно, щоб народ мав можливість звертатися в установи своєю мовою. Службовців Закарпаття зобов'язую, щоб вони якомога швидше вивчили народну мову тієї території, де працюють. Протягом короткого часу з рутенським народом – як тільки освіжу і вдосконалю попередні знання – говоритиму по-рутенськи, мова німецької меншини для мене не проблема, а румунську мову вивчу настільки, щоб у найнеобхідніших справах з нашими румунськими синами розмовляти їхньою мовою” [цит. за 43: 258].

Улітку 1940 р. в Ужгороді регентський комісар видав „Граматику угрорусского языка для середних учебных заведений” [18]. Редколегію очолював Олександр Ільницький, головний радник регентського комісара Жігмонд Перені. У листі до прем'єр-міністра Пала Телекі регентський комісар зазначив, що граматику, „з одного боку, зупинить мовну боротьбу на Закарпатті, яка триває вже понад два десятиліття (і яку часто штучно підігрівала чеська влада), і таким чином дасть рутенцям можливість далі спільно розвивати рідну мову, з іншого – поставить бар'єр перед відчужувальним впливом, який відчувався внаслідок користування іноземними (українською, великоруською) мовами” [цит. за 54: 144; також див. 42: 37]. У часописі „Карпатска

Недѣля” (від 15 липня 1940 р.) наголошувалося на тому, що граматики у питаннях фонетики та орфоєпії бере за основу місцеву вимову, схожим принципом користувалися автори, працюючи і над розділами лексики та синтаксису.

Передмову до видання написав начальник відділу релігії та освіти Юлій Марина, тому видання багато хто називав „граматикою Марини”. Сам Ю. Марина так і згадує її в мемуарах, написаних у Сполучених Штатах Америки: „граматика Марини” [54: 143]. Автор передмови окремо зупинився на „мовних” правах місцевих русинів, підкреслив значущість граматики та висловив думку про необхідність повернутися до принципів, які містяться в граматиках, виданих А. Волошином у 1907 та 1919 роках. А. Волошин, який пізніше підтримував український політичний та мовний напрям, на початку ХХ ст. видав низку граматик [11; 13; 14; 15] та дві абетки [10; 12], які наповнив численними елементами місцевих говорів [7; 26: 158–159; 30: 390, 31: 214; 39: 32; 35: 30; 41: 338]. Особливо вагому роль відіграла у викладанні руської/рутенської (української) мови для угорського населення угорськомовна граматика Волошина [11], яка перший раз була видана в 1907 р. Вона стала зразком для інших граматик, у тому числі – для „граматики Марини”.

Наказ №8888/1940 від 20 серпня 1940 р. передбачав обов’язкове використання „граматики Марини” в підкарпатських освітніх закладах, починаючи з 1940–1941 навчального року.

Однак ця граматика, яка до того ще й отримала численну критику [17; 32; 33; 34], не змогла вирішити ні проблеми стандартизації та кодифікації, ні проблеми викладання мови в школі. Тому вже у найближчий час світ побачила нова руська граматика.

У 1941 р. з’явилася нова „Грамматика руського языка” Івана Гарайди [16]. Ця книга обсягом 143 сторінки не є ні власне граматикою, ні підручником. Зокрема, в ній нема певних розділів описання мови (наприклад, словотвору). А використанню безпосередньо для освітніх цілей стояла на заваді відсутність, наприклад, розділу про правопис. Після виходу в світ граматики Гарайди слугувала для написання офіційних текстів руською (українською) мовою на Закарпатті, зокрема, під час перекладів для „Подкарпатского Вѣстника”. Ця граматика слугувала кодифікованою основою на практиці й для більшості інших часописів, що виходили в цей час у регіоні руською мовою [36: 428].

Регентський комісар окремим розпорядженням зробив використання граматики Гарайди обов’язковим, а наказ міністра релігії та освіти № 27.300 від 1941 р. визнав її офіційною граматикою.

Проаналізувавши мову граматики І. Гарайди, доходимо несподіваного висновку. Хоча в місцевих слов’янських діалектах до сьогодні спостерігається сильний вплив угорської мови (передусім у лексиці, але також і на інших рівнях мови [1; 2; 3; 4; 5; 6; 20; 22; 23; 25; 27; 28; 29; 46]), однак мова граматики І. Гарайди практично не відображає наслідків контактування з угорською мовою [19; 21; 24: 190; 32: 245–248]. Набагато менше вдалося авторові позбутися впливу норм російської літературної мови, тому будова речень тексту граматики дуже схожа до російського синтаксису [19; 24; 32; 35: 54]. Й. Дзєндзелівський [19: 154] вказує й на те, що серед мовних явищ, кодифікованих Гарайдою, нема жодного такого, ізгласа якого не виходила б за межі тогочасного (і сучасного) Закарпаття [32: 245–248].

На підставі наказу №133200/IX з вересня 1939 р. в підкарпатських школах угорську мову вводили як обов’язковий предмет. А в гімназіях з угорською мовою

навчання обов'язковим стало вивчення руської мови на основі згаданих граматик. За винятком рідної та латинської мов, „русинська” була єдиною мовою, яку вивчали в угорськокомовних освітніх закладах.

У першій половині ХХ ст., й особливо у період між 1939 та 1944 роками, мову та культуру місцевого слов'янського населення і політично, і матеріально підтримували як центральна, так і місцева угорська влада на Закарпатті [8; 32; 33; 34; 38; 45: 157–192]. Мова більшості населення регіону (називаймо її хоч руською/рутенською/русинською, хоч українською) паралельно з угорською стала у цей період офіційною на Закарпатті.

Отже, у 1939–1944 рр. на Закарпатті склалася парадоксальна ситуація: хоча на офіційному рівні використання (галицького варіанта) української мови угорська влада забороняла, однак мова місцевого слов'янського населення (як би не називати її) мала значну державну підтримку і статус офіційної (практично другої державної), її викладали у навчальних закладах з угорською мовою навчання на постійній основі, й обов'язково викладали для державних службовців, учителів, жандармів, офіцерів. Узагальнюючи питання мовної війни першої половини ХХ ст. Закарпатського регіону, Ю. Шевельов стверджує: „Мовний хаос, ясні річ, існував, але не слід надавати йому занадто великого значення. Три позірно групи – русини, українці й росіяни – в дійсності не стояли так далеко одна від одної, як може видатися з полемічних статтів. Чистою літературною українською мовою не видавалося майже нічого, літературною російською дуже мало, переважно твори авторів німецького походження. Практично все друковане мало в собі елементи місцевих говірок, різниця полягала в питомій вазі тих домішок. З цього погляду відмирання традиційної форми „русинської мови” залежало не від того, що вона синтезувалася в різних текстах з іншими мовами. Це був закарпатський спосіб переходу до справжньої літературної мови, чи то української, чи російської” [40: 254].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балецкий Э. Венгерские заимствования в лемковском говоре села Комлошка в Венгрии / Э. Балецкий // *Studia Slavica* – 1958. – № IV. – С. 23–46.
2. Балецкий Э. О некоторых венгерских заимствованиях в украинском языке / Э. Балецкий // *Studia Slavica*. – 1963. – № IX. – С. 337–386.
3. Барань Є. Лексичні гунгаризми у творах українських письменників Закарпаття / Є. Барань // *Українська мова*. – 2009. – № 2. – С. 56–69.
4. Барань С. Угорсько-українські міжмовні контакти на помезів'ї їх етнічних територій (вплив угорської мови на лексику творів закарпатських письменників) / Є. Барань // ТЕКА. Commission of Polish-Ukrainian cultural ties. – 2010. – № V. – С. 24–31.
5. Барань Є. Дослідження українсько-угорських міжмовних контактів у Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II / Є. Барань, С. Черничко // *Acta Beregsasiensis*. – 2009. – № 1. – С. 91–112.
6. Барань-Комарі Є. До питання про гунгаризми у народній мові карпатоукраїнців (русинів) Закарпаття / Є. Барань-Комарі // *Studia Russica*. – 2005. – № XXII. – С. 115–129.
7. Белей М. До характеристики еволюції поглядів Августина Волошина як граматиста і методиста мови / М. Белей // Сучасні проблеми лінгвістики та літературознавства : зб. наук. праць. – 2010. – № 14. – С. 5–10.
8. Берэгасі А., Державний статус української/русинської (руської) мови на Закарпатті у ХХ столітті / А. Берэгасі, С. Черничко // ТЕКА Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych PAN Oddział w Lublinie. – 2012. – № VII. – С. 27–38.

9. Вегеш М. Закарпаття 1919–2009 років: історія, політика, культура / М. Вегеш, Ч. Фединець. – Ужгород : Поліграфцентр „Ліра”. 2010. – 716 с.
10. Волошин А. Азбука угро-руського и церковно-славянського чтенія. – Унгварь : Уніо, 1906. – 112 с.
11. Волошин А. Gyakorlati kisorosz (rutén) nyelvtan / А. Волошин. – Ungvár : Unio Könyvnyomda Részvénytársaság, 1907. – 132 с.
12. Волошин А. Азбука и перва чытанка для первого класса народніх школ на русском язиці / А. Волошин. – Унгварь : Уніо, 1913. – 122 с.
13. Волошин А. Методическая грамматика карпато-русского языка для народныхъ школь. Для I и II классов народной школы / А. Волошин. – Ungvár : Unio Könyvnyomda Részvénytársaság, 1919. – 112 с.
14. Волошин А. Методическая грамматика карпаторусского языка для народныхъ школь / А. Волошин. – Ungvár. 1899. – 32 с.
15. Волошин А. Методическая грамматика угро-русского литературного языка для народныхъ школь. Матеріаль II-го класса народной школы / А. Волошин. – Ungvár : Szt. Bazil Társulat, 1901. – 32. с.
16. Гарайда И. (Harajda J.) Грамматика руського языка / И. Гарайда. – Ungvár : Kárpátaljai Tudományos Társaság, 1941. – 143 с.
17. Геровскій Г. Разбор граматики угрорусского языка / Г. Геровскій, В. Крайняницъ. – Унгварь, 1941. – 78 с.
18. Грамматика угрорусского языка для середнихъ учебныхъ заведений. – Ungvár: Kárpátaljai Területi Kormányzói Biztosi Hivatal. 1940. 114 old. (Ужгород, Регентський комісаріат Підкарпатської території, 1940. – 96 с.
19. Дзєндзелівський Й. Гарайда як філолог / Й. Дзєндзелівський // Acta Hungarica. – 1996/1997. № VII/VIII. – С. 144–167.
20. Дзєндзелівський Й. До питання про мадяризм в говорах Закарпатської області. На матеріалх Лінгвістичного атласа. Част. I. / Й. Дзєндзелівський // Доповіді та повідомлення УЖДУ. Серія філології. – 1959. – № 2. – С. 61–64.
21. Дзєндзелівський Й. І. А. Гарайда як філолог і громадський діяч / Й. Дзєндзелівський // Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні. – Ужгород : Патент, 1993. – С. 142–156.
22. Дэже Л. Деловая письменность русинов в XVII–XVIII веках. Словарь, анализ, тексты / Л. Дэже. – Nyiregyháza : Bessenyei György Tanárképző Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, 1996. – 336 с.
23. Дэже Л. К вопросу о венгерских заимствованиях в закарпатских памятниках XVI–XVIII вв. / Л. Дэже // Studia Slavica. – 1961. – № VII. – С. 139–176.
24. Капраль М. Языковая ситуация в Подкарпатье 1938–1944 гг. / М. Капраль // Slavica Tartuensia. – 2008. – № VIII. – С. 178–195.
25. Капраль М. Язык подкарпаторусинский / М. Капраль, И. Поп // Энциклопедия Подкарпатской Руси. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – С. 425–430.
26. Левенець Ю. Закарпаття в етнополітичному вимірі / Ю. Левенець та ін. – К. : ІППЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2008. – 682 с.
27. Лизанец П. Венгерско-украинские межъязыковые связи. Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпатгья / П. Лизанец. – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1976. – 682 с.
28. Лизанец П. Мадяризм / П. Лизанец // Українська мова. Енциклопедія. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” ім. П. Бажана, 2000. – С. 298.
29. Лизанец П. Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР / П. Лизанец. – Ужгород, 1979. – 412 с.
30. Магочій П. Р. Історія України / П. Р. Магочій. – К. : Критика, 2007. – 640 с.
31. Магочій П. Р. Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848–1948) / П. Р. Магочій. – Ужгород : Поличка „Карпатського краю”, 1994. – 176 с.
32. Мозер М. Прощання з українством: декілька завгав про мовну історію русинів за влади Міклоша Гортія / М. Мозер // Humaniora: Slavica Tartuensia. – 2011. – № IX. – С. 231–251.

33. Мозер М. Українці на шляху до нації з власною мовою: критичні зауваги до історіографії української мови / М. Мозер // Україна. Процеси націотворення. – К. : Вил-во „К.І.С.”, 2011. – С. 111–123.
34. Мозер М. Шляхи „українізації”: Підкарпаття за міжвоєнної доби – перні граматика української мови / М. Мозер // In memoriam István Udvari (1950–2005). – Nyíregyháza : Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, 2011. – С. 247–276.
35. Плішкова А. Русинский язык на Словенску (Короткий нарис історії і сучасности) / А. Плішкова. – Пряшів : Світовий конгрес Русинів, 2008. – 204 с.
36. Поп И. Энциклопедия Подкарпатской Руси / И. Поп. – Ужгород : Изд-во В. Падяка, 2001. – 432 с.
37. Хроніка Закарпаття 1867–2010 / Kárpátalja évszámokban 1867–2010. – Ужгород : Говерла, 2011. – 408 с.
38. Черничко С. Політичний статус української/руської мови на сучасній території Закарпаття у першій половині ХХ століття (1901–1946 рр.) / С. Черничко // Семантика мови і тексту. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. – С. 670–672.
39. Чучка П. Питання літературної мови в Карпатській Україні / П. Чучка // Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні. – Ужгород : Патент, 1993. – С. 30–38.
40. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941). Стан і статус / Ю. Шевельов. – К. : Сучасність, 1987. – 208 с.
41. Юсип Ю. Августин Волошин і мовна дискусія 20-их років ХХ ст. / Ю. Юсип // Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні. – Ужгород : Патент, 1993. – С. 338–342.
42. Botlik J. Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján. II. kötet / J. Botlik. – Nyíregyháza : Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, 2005. – 444 с.
43. Brenzovics L. Kozma Miklós: Kárpátalja visszavétele. Napló / L. Brenzovics. – Ungvár : KMKSZ, 1999. – 144 с.
44. Brenzovics L. Nemzetiségi politika a visszacsatolt Kárpátalján 1939–1944 / L. Brenzovics. – Ungvár : Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, 2010. – 204 с.
45. Csermieskó I. Államok, nyelvek, államnyelvek: nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010) | I. Csermieskó. – Budapest : Gondolat Kiadó, 2013. – 575 с.
46. Csöpey L. Magyar szók a rutén nyelvben / L. Csöpey // Nyelvtudományi Közlemények. – 1881. № XVI. – С. 270–294.
47. Dezső L. A XVI–XVIII. századi kárpátukrán nyelvemlékek magyar jövevényszavai. Nyelvtudományi Értekezések 128. szám / L. Dezső. – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1989. – 99 с.
48. Fedinec Cs. A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája 1918–1944 / Cs. Fedinec. – Galánta–Dunaszerdahely : Fórum Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, 2002. – 536 с.
49. Fedinec Cs. A magyar közoktatás és tankönyvkiadás helyzete Kárpátalján 1938 és 1961 között / Cs. Fedinec // Kisebbségi magyar iskolai nyelvhasználat. – Budapest : Tinta Könyvkiadó és Kiadványszerkesztő Bt., 1996. – С. 39–46.
50. Fedinec Cs. Iratok a kárpátaljai magyarság történetéhez 1918–1944. Törvények, rendeletek, kisebbségi programok, nyilatkozatok / Cs. Fedinec. – Somorja–Dunaszerdahely : Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004. – 664 с.
51. Gönczy L. Ruszin nyelvkönyv a M. Kir. Honvéd Akadémiák részére / L. Gönczy. – Budapest, 1943. – 72 с.
52. Lizanec P. Magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok (A kárpátontúli ukrán nyelvjárasok anyagai alapján) / P. Lizanec. – Uzshorod : Uzshorodi Állami Egyetem, 1970. – 249 с.
53. Magyarország nyelvgyakorló könyv. – Ungvár : Kárpátaljai Területi Kormányzói Biztosi Hivatal Tanügyi Osztálya, 1939. – 205 с.
54. Marina Gy. Ruténsors – Kárpátalja végzete / Gy. Marina. – Nagyszőlős : Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, 1977/1999. – 216 с.
55. Nádor O. Nyelvpolitika és oktatás – történeti háttér / O. Nádor // Nyelv és oktatás kisebbségben: Kárpát-medencei körkép. – Budapest : Tinta Könyvkiadó, 2011. – С. 21–55.

56. Ormos M. Egy magyar médiavezér: Kozma Miklós. Pokoljárás a médiában és a politikában I–II. kötet / M. Ormos. – Budapest : PolgArt Könyvkiadó, 2000. – 843 c.
57. Pórfűzet a kárpátaljai területi kormányzói biztosi hivatal tanügyi osztálya által 1939. évben kiadott Magyarországi nyelvgyakorló könyvhöz. – Ungvár : Állami Nyomda, 1940. – 13 c.
58. Segédlet az orosz nyelvű lakossággal való érintkezéshez. – Ungvár : Kárpátaljai Tudós Társaság Nyomdája, 1942. – 48 c.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2014

доопрацьована 13.02.2014

прийнята до друку 17.02.2014

TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN HUNGARY (IN TRANSCARPATHIA) DURING THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY

István Csernicskó, Enikő Tóth

*Ferenc Rakoczy II Transcarpathian Hungarian Institute,
Department of Linguistics,
6 Kossuth Square, 90202 Berehove, Ukraine
phone: 03141 42 976
e-mail: csistvan@kmf.uz.ua, eniko14@kmf.uz.ua*

The paper presents the history of teaching Ukrainian as a foreign language and the context of language policy in the years from 1939 to 1944 in Transcarpathia (under the Hungarian Kingdom). It briefly analyses Ukrainian grammar and course books used during this period.

Key words: Ukrainian as a foreign language. Transcarpathia. language teaching.

ИЗУЧЕНИЕ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО В ВЕНГРИИ (НА ЗАКАРПАТЬЕ) В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА

Степан Черничко, Энике Товт

*Закарпатский венгерский институт имени Ференца Ракоци II,
кафедра филологии,
площадь Кошута, 6, 90202 Берегово, Украина
тел.: 03141 42 976
эл. почта: csistvan@kmf.uz.ua, eniko14@kmf.uz.ua*

В статье рассмотрена история изучения украинского языка как иностранного (неродного) в период от 1939 по 1944 г. на Подкарпатской территории (современное Закарпатье) Венгерского Королевства в контексте языковой политики. Кратко представлены и проанализированы грамматики, учебники украинского языка данного периода.

Ключевые слова: украинский язык как иностранный, Закарпатье, русинский язык.